

ليکھوتھي گھرانھوھي تاليبان لھسھر ھيژھ ئيسلاميهگان

19-08-2021

نووسھرھگان

ناوھندي ليکھولينھوھي رووداو

گورته : بزوتنھوھي تاليبان بھشيکي راستھوخو نين لھ تھوني "ئيسلامي سياسي" و زياتر بھ ھيژيکي لوکالي ئھفغانی و تھقليدي ديئھ ئھژمار کھ سھردھميک لھ گۆشھنيگاي جواميري و خانھداني و ھھستي ئيسلامھتبيھوھ، دالدهي ئھلقاعيدھ و ئوسامھ بن لادني رييھري ريکخراوھکھيان دا و، ھھر لھسھر ئھوھش باجيان دا.

بزوتنه وهی تالیبان به شیکي راسته وخو نین له تهونی "ئیسلامی سیاسی" و زیاتر به هیژیکي لوکالی ئه فغانی و تهقلیدی دینه ئه ژمار که سهرده میگ له گوښه نیگی جوامیری و خانه دانی و ههستی ئیسلامه تییه وه، دالدهی ئهلقاعیده و ئوسامه بن لادنی ریبهری ریکخواه که یان دا و، ههر له سهر ئه وهش باجیان دا. به لام گه رانه وه یان بو حوکمرانی له ئه فغانستان پاش 20 سال له شه ری خویناوی و راوه دوونان، گه شیبینی و خو شحالی زوری له ناو که سایه تی و هیژ و چالاکیه ئیسلامیه کانی روژه لاتی نیوه راست دروست کردوه که خالی هاوبه شی زوری هه یه له گه ل ئه وکاته ی به هاری عه ربی سهریه لدا و گوتاری ئیسلامیه کانی پرپوو له "سته مکار و سته ملیکراو".

موفتی پاکستان سهرکه وته که ی تالیبانی به فه تی مه که که چواندوه وه، موفتی پادشایی عوممانیش به "فتح المبین" ناوی بردوه وه. د. عه لی قه رده اگی که نه مینداری به کیتی جیهانی زانایانی موسولمانه وه، خو ی له سهر بالی میانره و ئه ژمار ده کات، پیرۆزیایی له تالیبان ده خاته خانی "رزگار بوونی ئه فغانستان". به لام پیرۆزیایی موفتی عوممان له وانیر گرنگتره، به وپییه له خانی فه توای فه رمی و لاتیکی که نداوه وه ده رچوه که په یوه ندی زورباشی له گه ل ئه مریکا و ئیران هه به.

دوای رووداوه کانی 11 ی سینه مبه ری 2001، ده ولته ئیسلامیه که ی تالیبان رووخنرا. له میسر سالی 2013 ئه زمونی سهرۆکایه تی ئیخوان موسلیمین به میکانیزمیکی تیکه ل له خو پيشاندان و ده ستوه ردانی سهر بازی کۆتایی پیه نرا، له گه ل هاتنه سهر ته ختی محمه د بن سه لمانیشتا له سعودیه له سالی 2017، دیارده و سیماکانی دینداری سله فیانه و حه ره کیانه له شانشین سعودی گوزری گه وره یان به رکه وت. له م به ینه شدا، پاش زیندانی کردنی سه تان که سایه تی و چالاکانی ئایینی کار گه یشته قه ده غه کردنی په خشکردنی بانگدان له مایکه ده ره کییه کانی مزگه وته کان. له پاش ئه م رووداوانه ش باوه ریکی وه ها له ناوه ندی سیاسی و میدیاییدا چه کهره ی کرد که خو ری هیژه ئیسلامیه کان ئاوا بووه، به تابه ت پاش ئه وه ی چه ند هه فته به ک به ر له ئیستا سهرۆکۆماری تونس قه یس بن سه عید، گوزریکی گه وره ی له بزوتنه وه ی نه هزه ی تونس دا و کۆتا ئه زمونی ئیسلامی له حوکمرانیدا گه مارؤدا. به لام که ئیستا تالیبان وه ک هیژیکي ئایینی سوننه ی په یوه ست به بنه ما ئیسلامیه سهره کییه کان، به خویندنی "إذا جاء نصر الله والفتح" چوونه ته ناو کۆشکی کۆماری ئه فغانستان و سوپای ئه مریکای گه وره زله یزی دنیا خو ی له به رنه گار بوونه وه و سهر کو تکردنی لاده دات، بارودوخه که خه ریکه پیچه وانه ده بیته وه ریک وه ک ئه و سالی شۆرش خومه یینی له ئیران (1979) سهرکه وت و. ئه و ساتانه ی رژیمه عه ره بییه کانی تیدا په ک له دوای په ک روخا (2011) و ده رگای له به رده م هیژه ئیسلامیه کاند خسته سهر پشنت.

له قوئخا داها توودا، تالیبان ئیجراجی زور بو عه ره بستانی سعودی دروست ده که ن که له سهر دهستی شازاده ی جینشین سهرقالی چه ند گۆرانکاریه کی کراوه ی روژتاوا ییانه په له خاکی حه ره مه پیرۆزه کان، له وانه ش سازکردنی ئاهه نگ بو راپه ر و ئه ستره جیهانییه کان له شاره کانی سعودیه و به خشینی ئازادی زیاتر به ژنان و ته نگه لچنین به ده زگا دامه زراوه ئایینییه کان، به جوړیک کار گه یشته هه لپه ساردنی ده زگای "هیئه الامر بالمعروف والنهي عن المنکر" و په راویزخستنی ده زگا ئایینییه کانی تر که "هیئه کبار العلماء" دیاترینیانه و به ر له بن سه لمان له کایه ئایینی و کۆمه لایه تییه کانی ولاتا دا خاوه ن قسه ی په که م بوون.

له کۆماری میسر، گه رانه وه ی تالیبان، ترس و دلخورتی ئه وه ی لای چالاکفانانی نریک له ده ولت دروست کردوه، که له مه لاه کابول بیته په ناگه بو کۆمه لی ئیخوان موسلیمین، ئه ویش دوای ئه وه ی که به هو ی ئاشته وایی ژیره ژیری تورکیا و میسر وه باوه شی گه رمی ئه نقه ره یان له ده ستدا و ناچار بوون چالاکیه میدیاییه کانیان دژی ده سه لاته که ی سیسی له ئه سته نبول بوه ستینن. به لام به گویره ی گفتی تالیبان بن، ئه وان ریکه ناده ن خاکی ولاته که یان بیته سه کۆی ئازاردانی ولاتانی دیکه و ره نگه تالیبان زیاتر بنه کارت گوشار و ئه زمونه که شیان بیته به سه رچاوه ی ئیلهام تا وه ک سالانی نه وه ده کان باوه ش بو هیژی ئیسلامی نئه فغانی بکه نه وه وه ک چۆن بو قاعیده کردیان.

له عیراق هیچ هیژیکي ئیسلامی سوننه ی به هیژی هاومه شه ربی تالیبان له گوښه پانه که دا نییه تا هه ولی لاسایی کردنه وه ی بدات، جگه له داعش که ناکۆکی زوری عه قیده یی له گه ل تالیبان هه به. به لام خه لکیکی زور له دوای سهرکه وتنی تالیبانه وه داوای کۆبوونه وه له ده وری حه شدی شه عیبه ده که ن وه ک پشنتی رزگار بوون و په رژیینی پاریزگاریکردن له پیکهاته ی شیعه که به رده وام له ختوره ی بالاده ستبوونی هیژیکي رادیکالی سوننه دا ده ژین، ئیتر چ ئایینی بن وه ک داعش و قاعیده و هاو ئاوازه کانیان، یان عه لمانی و سهر بازی بن له

چەشنى پاشماوھى بەعسىيە پەرتەوازەكان.

لە نىو و لاتانى عەرەبىدا، رەنگە قەتەر سوودمەندترىن و لات لە گەرانهوھى تالبيان بىت كە بە نوینەرايەتى ئەمەرىكا بوو تە پەناگە و لانكەى
بالە سىياسىيەكەى تالبيان. ئەم پېشپەوييەى قەتەرىش كە دۆست و هاوپەيمانى ئىخوان موسلىمىنە دەرھېنانى بەرپەى لە ژىر پىي
سعودىە و ئىمارات كە لە سالانى نەو دەھەكان لە گەل پاكستان تەنھا سى دەولەت بوون كە دانىان بە دەسەلاتى تالبياندا نابوو.